

Міністрів України від 13 грудня 2017 р. №903-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-%D1%80#Text>.

7. Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/fd3/0bc/602fd30bccb01131290234.pdf>.

8. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового державного стандарту базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-navchalnih-dosyaghen-uchniv-5-6-klasiv-yaki-zdobuvayut-osvitu-vidpovidno-do-novogo-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti>.

Додаткова література

9. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в основній школі : Навч.-метод. Посібник. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2000. 216 с.

10. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти : Навч.-метод. Посібник. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2011. 640 с.

11. Теорія і практика мистецької освіти: збірник наукових праць. Ч. II / ред.-упор. Л.В. Обух (відп. Ред.), М.А. Моїсеєва. Житомир : О.О. Євенок, 2021. 186 с.

12. Фіцула М.М. Педагогіка : Навч. посіб. Вид.2-ге, випр., доп. Київ : Академвидав, 2007. 560 с.

Равлюк Л.Р.,

методист науково-методичного центру
дошкільної, початкової освіти
та предметів мистецької галузі,

КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

e-mail: muzykametod@gmail.com

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В 7-11 КЛАСАХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2023/2024 Н.Р.

Організація освітньої діяльності з дисциплін освітньої галузі «Мистецтво» у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024

навчальному році здійснюватиметься відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та за програмами: «Мистецтво. 7-9 класи» (2017, оновлена) <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>; «Мистецтво. Рівень стандарту. 10-11 класи», «Мистецтво. Профільний рівень. 10-11 класи» <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>. Програми розміщені на офіційному вебсайті МОН [1].

Характерною особливістю навчальних програм для основної та старшої школи є варіативність художнього наповнення змісту: учитель самостійно може обирати різноманітні твори мистецтва для реалізації завдань програми, розкриття теми уроку та набуття учнями ключових і предметних компетентностей, визначених програмою.

На допомогу вчителю, як орієнтир для конструювання уроків у частині добору мистецького матеріалу, методичного інструментарію тощо, можуть бути підручники, розроблені різними авторськими колективами для різних моделей викладання мистецьких дисциплін («Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Мистецтво») [3-21].

В основній школі, а саме 7-й клас, зміст освітньої галузі «Мистецтво» (у відповідності до навчальної програми) може реалізовуватися як через інтегрований курс «Мистецтво», так і через окремі предмети за видами мистецтва: «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво». Вибір здійснюється з урахуванням фахової підготовки кадрового складу педагогічних працівників школи та погоджується педагогічною радою закладу освіти.

У 8-9 класах та в старшій школі (10-11 класи) зміст освітньої галузі «Мистецтво» реалізується через інтегрований курс «Мистецтво».

Навчальна та методична література з мистецької освітньої галузі зазначена у «Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України», що розміщені на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України. Також зазначимо, що електронні версії підручників розміщено в електронній бібліотеці Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» <https://lib.imzo.gov.ua/>.

Навчальні програми «Мистецтво» для 10-11 класів логічно продовжують ознайомлення учнів з мистецтвом на прикладі мистецтва культурних регіонів світу (європейського, далекосхідного, арабо-

мусульманського, індійського, африканського, американського). Програми розміщено на офіційному сайті: «Мистецтво. Рівень стандарту. 10-11 класи» «Мистецтво. Профільний рівень. 10-11 класи» [1].

Основними видами діяльності учнів у процесі опанування мистецтва у старшій школі є сприймання, інтерпретація й оцінювання художніх творів; пізнання явищ мистецтва, художньо-творче самовираження, які мають бути збалансованими між собою.

Провідними видами діяльності на уроках мистецтва в 10-11 класах є пізнання мистецтва, яке відбувається через сприймання, інтерпретацію і оцінювання художніх творів з акцентом на культурологічний контекст та *творче самовираження* здобувача освіти, що реалізується через виконання мистецьких проєктів (індивідуальних, колективних) та задоволення потреб учнів у співі, образотворчій діяльності, конструюванні, фото- та відеозйомці тощо, що сприятиме ефективному формуванню компетентностей, визначених навчальною програмою [2].

Важливо збалансувати різні види діяльності учнів під час навчання і не перевантажувати учнів зайвою інформацією, а наповнити його завданнями художньо-практичного спрямування. Інформації для засвоєння учнями має бути небагато, не варто її нагромаджувати, зокрема, історичним, світоглядним та іншими контекстами, переліками імен митців, назвами творів, дат тощо, адже наперед відомо, така інформація засвоюється тимчасово. Доцільно зосередити увагу на найголовнішому – на видах мистецтва, їх специфічних унікальних особливостях, які презентують саме той чи той культурний регіон світу.

У процесі планування освітньої діяльності вчитель має використовувати різноманітний методичний інструментарій, діалогічні форми подачі матеріалу. Серед методів навчання мистецтву слід звертатися до словесних, наочних, діяльнісних, проблемних методів, і прийомів стимулювання асоціативно-образного мислення, виявленням міжвидових мистецьких аналогій, порівнянь тощо), що зумовлено спільним тематизмом, який об'єднує навчальний матеріал різних видів мистецтва тощо.

Зазначаємо, що у чинних програмах з мистецтва – Типових освітніх програмах для 5-9 класів (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>), навчальних програм для 10-11 класів (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni->

[programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv](#)) – не зазначається мистецький контент, рекомендований для вивчення на уроках.

Конкретні твори мистецтва представлено у підручниках, які реалізують завдання програм і пропонують шляхи досягнення очікуваних результатів навчання через певний мистецький матеріал.

Звертаємо увагу на те, що у навчальних програмах зазначено, що «програма передбачає творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, поурочного розподілу навчального художнього матеріалу.

Заклади загальної середньої освіти, незалежно від обраної форми навчання, продовжують реалізувати ті освітні програми, які були обрані і затверджені для організації навчання в новому навчальному році.

Для тимчасово переміщених учнів, які навчались за освітніми програмами, які відмінні від тієї, яку реалізують у закладі освіти, у тому числі працювали за іншими підручниками, учитель адаптує навчальний матеріал з урахуванням того, що вже опановано учнем.

З метою індивідуалізації навчання рекомендуємо учителю у зручний для нього і методично доцільний спосіб (під час спостережень за роботою учня на перших уроках/заняттях, під час співбесіди в позаурочний час тощо) визначити готовність учня до подальшого опанування освітньої програми.

Для вирішення проблеми забезпечення тимчасово переміщених учнів підручниками (за умови, якщо паперових підручників не вистачає) рекомендуємо користуватися електронними версіями чинних підручників для учнів 7-9, 10-11 класів.

Ураховуючи, що в умовах воєнного часу інтернет може працювати нестабільно, електронні версії підручників можна завантажити на носій інформації.

Дистанційне навчання учитель може здійснювати в синхронному й асинхронному режимах з використанням електронних освітніх платформ (Google Workspace, Google Classroom, Нові Знання, HUMAN.UA) і комунікаційних онлайн сервісів та інструментів (Zoom, Skype, Team, базові сервіси Google: Gmail, Календар, Meet, Jamboard, Chat, Hangouts, YouTube та інші). В умовах воєнного часу особливістю дистанційного навчання є ймовірність під час онлайн-зустрічей ситуацій, коли вмикається сигнал «Увага всім! Повітряна тривога». У таких випадках рекомендуємо під час онлайн-уроку спокійно повідомити учням, що оголошено сигнал «Увага всім! Повітряна тривога», зацентувати увагу учнів фразою «Ви йдете в безпечне місце, яке встановлено вашою родиною», пропонуєте учням натиснути

кнопку «вийти з конференції» та кнопку «вимкнення комп'ютера»; дочекатись, щоб усі учні вийшли з онлайн конференції.

Для учнів, які з певних обставин не можуть долучитися до навчання під керівництвом педагогів, підготовлено Всеукраїнський єдиний розклад (<https://mon.gov.ua/ua/vseukrayinskij-rozklad>), у якому систематизовано навчальні загально-розвивальні матеріали для самостійного опрацювання.

На допомогу вчителю мистецтва знадобляться конспекти уроків мистецтва до підручників, електронна база даних ІМЗО, навчальні і методичні матеріали, посібники електронної платформи «Нової української школи», майстер-класи платформи «Всеосвіта» тощо.

Список використаних джерел та літератури

1. Інститут модернізації змісту освіти України. Інформаційний сайт. Програми профільного рівня та рівня стандарту. Програма «Мистецтво» профільний рівень та рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.

2. Інститут модернізації змісту освіти України. Інформаційний сайт. Навчальна програма «Мистецтво» для 10-11 класів (Державний стандарт Базової повної загальної середньої освіти (рівень стандарту)). URL: <https://mon.gov.ua/osvita/navchalni-programi>;

3. Масол Л.М., Гайдамака О.Б., Кузьменко Г.В., Лемешко Н.А. Мистецтво. 7 клас. Київ : Світанок, 2020, 260 с.

4. Масол Л.М., Аристова Л.С. Музичне мистецтво. 7 клас. Харків : Сиція, 2016. 268 с.

5. Масол Л.М., Аристова Л.С., Музичне мистецтво. 7 клас. Харків : Сиція, 2015. 200 с.

5. Желесняк С.М., Ламонова О.В. Образотворче мистецтво.

6. Рубля Т.Є. Образотворче мистецтво. 7 клас. Київ, Ірпінь : Перун, 2014. 200 с.

7. Федун С.І., Чорний О.В. Образотворче мистецтво. 7 клас. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2015. 192 с.

8. Масол Л.М. Мистецтво. 8 клас. Київ : Генеза, 2021. 216 с.

9. Севастьянова Л.О., Мерзлікіна М.М. Мистецтво. 7 клас. Харків : Оберіг, 2017. 256 с.

10. Гайдамака О.В. Мистецтво. 8 клас. Київ : Генеза, 2021. 216 с.

11. Назаренко Н.В., Чен Н.В., Галегова Д.О. Мистецтво. 8 клас.

12. Кондратова Л.Г. Мистецтво. 8 клас. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2016. 288 с.

13. Масол Л.М. Мистецтво. 9 клас. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2017. 224 с.

14. Гайдамака О.В. Мистецтво. 9 клас. Київ : Генеза, 2017. 168 с.
15. Масол Л.М. Мистецтво. 10(11) профільний рівень. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018. 224 с.
16. Гайдамака О.В. Мистецтво. 10(11) рівень стандарту профільний. Київ : Генеза, 2019. 224 с.
17. Климова Л.В. Художня культура. 10 клас. Київ : Генеза, 2019. 224 с.
18. Масол Л.М., Миропольська Н.С., Гайдамака О.В. Художня культура. 10 клас рівень стандарту академічний. Київ, Ірпінь : Перун, 2019. 224 с.
19. Назаренко Н.В., Чен Н.В. Мистецтво. 10 клас. Київ, Ірпінь : Перун, 2019. 224 с.
20. Комаревська О.А., Миропольська А.Є., Ничкало С.А., Руденко І.В. Мистецтво. 10(11) рівень стандарту профільний рівень. Харків : Ранок; 2018. 192 с.
21. Масол Л.М. Мистецтво. 11 клас. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018. 224 с.

Романовська Д.Д.

завідувач науково-методичного центру
практичної психології та соціальної роботи
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»,
кандидат психологічних наук
e-mail: diana_roma@ukr.net

Гречко Р.І.

методист науково-методичного центру
практичної психології та соціальної роботи
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»
e-mail: chernivtsi23@ukr.net

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У 2023/2024 Н.Р.: ПСИХОЛОГІЧНИЙ
СУПРОВІД НУШ, СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА
ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Повномасштабна війна, яку росія веде проти України, змушує суспільство перебувати у сильному напруженні. Учасники освітнього процесу відчують та переживають стресові реакції внаслідок